

NAFARROAKO GOBERNUA

GARAPEN EKONOMIKOA

ESKUBIDE SOZIALAK

OGASUNA ETA FINANTZA POLITIKA

LEHENDAKARITZA, FUNTZIO
PUBLIKOA, BARNEA ETA JUSTIZIA

HERRITARREKIKO ETA
ERAKUNDEEKIKO HARREMANAK

HEZKUNTZA

OSASUNA

KULTURA, KIROLA ETA GAZTERIA

LANDA GARAPENA, INGURUMENA
ETA TOKI ADMINISTRAZIOA

SEGURTASUNA ETA LARRIALDIAK

Zapia zen XIX. mendeko nafarrek burua estaltzeko gehien erabiltzen zuten jantzia

"Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra" aldizkariaren azken aleak 1840-1845 urteetan erabiltzen ziren jantziei buruzko azterlan bat barne hartzen du

Asteazkena, 2017.eko abuztuak 16

Zapia zen XIX. mendeko Nafarroako gizonezkoek burua estaltzeko gehien erabiltzen zuten jantzia. Oinetakoei dagokienez, abarketak nagusitzen ziren, eta pana zen praktetarako nagusiki aukeratzen den ehuna.

Horrela jasotzen da foru Gobernuak argitaratzen duen Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra aldizkari azken alean argitaratutako gari honen jantziari buruzko azterlanean. Kasu honetan, aldizkari 90. alean, hainbat gairi buruzko 15. artikulua jasotzen dira.

Nafarroako jantziei buruzko lanaren egileak hauek dira: Uxue García Orbaiceta, Zuzenbidean lizentziatutakoa eta Komunikazioan eta Modan masterra duena; Ángel García Sanz, Nafarroako Unibertsitateko Historia Garaikideko katedraduna, eta Serafín García Sanz, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako katedraduna. Hor, I. Karlistaldiaren ondoren (1840-1845) Nafarroako gizonezkoek erabiltzen zituzten jantziak aztertzen dira, milaka banakoen eskaera judizialen bidez, Erdiko Eremukoak gehienbat, delitu politiko edo arruntak leporatutakoak. Aipatutako egunetan, izena, adina eta ezaugarri fisikoez gain, jantziak deskribatzen ziren.

Panazko prakak eta abarketak

Datu hauen arabera, banako gehienak ezkongabeak ziren (datua ezagutzen den kasuen % 80,3) eta 22 eta 32 urte artekoak ziren. Lanbidea kasuen laurden batean bakarrik egiaztatuta dago, eta horien artean ohikoena nekazariarena zen.

Pertsona hauen jantziari buruzko informazio handia dago. Horri esker jakin dezakegu, esaterako, horien % 55,8k burua zapi edo zorongo (Aragoiko zapia) batekin estaltzen zutela. Bestalde, txapela gutxiagotan erabiltzen zen (% 17,7), hala ere, iparraldean gutxiago erabiltzen zen. Bestalde, kapela oso gutxitan erabiltzen zen (% 4,5).

Berokiak gutxi erabiltzen ziren, agian deskribapen asko udaberrian eta udazkenean egin zirelako. Hala ere, eramaten zuten artean, nabarmendu behar da ongarinaren erabilera zabaldua (zapizko berokia), hiru pertsonetatik bik eramaten zutena. Jaka hedatuago zegoen (% 80,8k eramaten zuten), nagusiki zapizkoa zelako (% 60). Neurri txikiagoan, % 25ek, banakoek txalekoa ere erabiltzen zuten, eta ehuneko txikiagoan (% 20) paxa agertzen da, ia kasu guztietan gorria zena.

Prakari dagokionez, gehien erabiltzen zen materiala pana zen (% 61,5), haren atzetik mahoizkoa (% 19) eta oihalezkoa (% 16,4). Gehien erabiltzen ziren koloreak urdina, berdea eta beltza ziren.

Azkenik, oinetakoak errepositorien erdian agertzen dira. Abarketak nagusi dira (% 74,9) eta brodekinak % 13,4 bakarrik ziren, zapatak % 5,9, botak edo botinak % 3,4 eta abarkak % 2,3.

Beste gai batzuk

Argitalpenean hainbat gaitako beste gai batzuk jasotzen dira.

Horrela, esaterako, Lizarrako eltzegintzari, Bidankozeko sukar beltzeko izurriari, Abaurregainako hilerriko hilarriari eta Iruñeko Katedraleko kalonje-erizainaren eskuizkribuetatik ateratako azterlan etnografikoei buruzko azterlanak daude.

Etnografia eta hizkuntza alderdiei buruzko beste lan batzuk Nafarroako hizkuntzen etnotestuak dira, dagoeneko desagertuta dauden lanbideak, hala nola ibaiko arrantzalea edo 1936-1939 gerrako memoria historikoarekin lotutako kultura-adierazpenen azterketa bat.

Horrez gain, "In memoriam" atalean, dagoeneko hilda dauden egileen artikulak ere jasotzen dira. Horren adibideak ditugu Joxemiel Bidadorren "El carnaval en Navarra"; "La alimentación en Monreal: trabajo de campo etnográfico", José María Jimeno Juriorena. Azkenik, bibliografia-lan bat ere jasotzen da: "Francisco Javier Beunza Arboniés (1927-2015)".